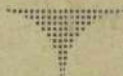

A 00036

ASBÓTH GYULA

A KERESZTYÉNSÉG
ÉS A HÁBORÚ

BUDAPEST, 1940

OTTESTÁNS TÁBORI PÜSPÖKSÉG KIADÁSA

1-3.

A 36

ASBÓTH GYULA

A KERESZTYÉNSÉG
ÉS A HÁBORÚ

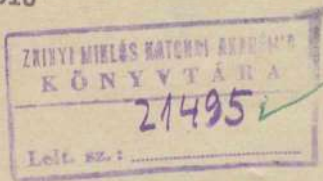
BUDAPEST, 1940
A PROTESTÁNS TÁBORI PÜSPÖKSÉG KIADÁSA

Használt forrásmunkák:

1. Max Scheler: Die Idee des Friedens und der Pacifizismus.
2. D. Dr. W. Elert: Zur Geschichte des kriegerischen Ethos.
3. Luthardt: Keresztyén morál.
4. Luther: A katonai hivatásról.
5. Makkai: Tudománnyal és fegyverrel.

eltározva 2010

É 1984

ELLENŐRIZVE: 1993.

ELŐRÖZVE: 1978.

Felelős kiadó: Asbóth Gyula.

Garab József könyvnyomdája, Cegléd.

A Jelenések könyvének halált vivő lova: a háború, újra végigvágta a földön; a béke galambját mind több és több helyről rebbentí fel, úzi el. Országunk — Isten kegyelméből — még a béke szigete. Az ezeréves magyar tölgyfába a láng még nem kapott bele, de a körülöttünk patlogva égő világerdő tűzének fényétől nálunk is piros az ég-alja. Az ujságok, a rádió hírei, a mozik „világhíradó”-i a háború tényét nap-nap után tudatosítják bennünk. A háború újra időszerű kérdés lett.

Felelőtlen emberek számára nem is több, mint csak időszerű, érdekes világesemény, izgalmas külpolitikai, hadvezetési sakkjáfék, szemléletes világnézeti erőmérkőzés.

Ha azonban népünkön keresztül az egész emberiséggel összekötő sorsközösség tudata él bennünk, akkor a háború számunkra már nem közömbös játék, hanem létünket gyökerében érintő kérdéssé válik. Így lesz kínzó, megoldást sürgető kérdéssé maga a háború, mint tény, mint világpusztító valóság.

Mi miatt és mi végett van a háború? Megvalósulhat-e egyszer a földön az „örök béke” eszméje? Ezek a háború és béke gyökérfkérdései. Ezekre a megoldást adó választ nem a felületen mozgó emberi bölcsekedésektől, hanem egyedül a dolgok mélyére világító isteni ígétől várhatunk. Ebből az ígéből élő keresztyénség hivatott egyedül, ebben a

kérdésben is, a tisztánlátáshoz segítségre és a helyes gyakorlati magatartás megmutatására.

Minél sötétebb az éjszaka, a csillagok fénye annál tündöklőbb. A háború kérdésében is minél nagyobb sötétségben hagyják az emberiséget a különböző világfelfogások: a keresztyénség örökkévaló igazságai annál ragyogóbbakká válnak.

Azért mielőtt a háború és béke kérdésében a keresztyénség döntő szavára figyelnénk, hallgassuk meg a világ feleletét.

Két ellentétes szempontú világfelfogás áltatta hosszú időn át az emberiséget azzal, hogy ebben a kérdésben egyedül ő lát helyesen és egyedül az ő módszere vezet a teljes megoldáshoz. Az egyik: a naturalista szemléletű *militarizmus*, a másik: részben az anyagelvű világnézet, részben pedig a liberális-humanista emberszemlélet talajából sarjadt *pacifizmus*.

I.

A naturalista militarizmus szerint a háború az élet természetes velejárója, az emberi természetben rejlő önérték és ezért teljes megszüntetése lehetetlenség.

Ez a szemlélet a háborúnak pótolhatatlan hasznossági értéket tulajdonít; olyan erőt lát benne, amely rosszat akar, de jót teremt.

Kell a háború, mert nélküle az emberek elveszítenék hősi erényeiket: a bátorságot, vitézséget, merészséget, halálmegvetést.

Kell a háború, mert ez a „népek acélfürdője”.

Nélküle az emberek elpuhulnának, általa az életképes és vezetésre alkalmas népfajták kitermelődnek.

Kell a háború, mert nélküle nincs magasabbrendű kultúrfejlődés, általa a civilizáció áldásai terjednek.

Ez a gondolkodás- és értékelési mód, amely a háborúban az egész emberiség fejlődését munkáló hasznossági önértéket lát, a hadsereget öncélú intézménnyé teszi. A hadsereg a háborúért van; a háborúnak, mint értéknek, hordozója, gyakorlati megvalósítója. Az államok csak az erőszakra építhetik fel hatalmukat, csak az erőszak által létezhetnek — hirdeti a naturalista világnézet — ennek az erőszaknak pedig biztosítója és alkalmazója a hadsereg. A katonai életformának ez a naturalista szemléletű beállítása eredményezte az „érzületimilitarizmus”-t, a katonai szellemnek, mint háborús szellemnek az ápolásában, a háborúnak önmagáért való szeretetében és az „örökbéke” eszméjének, értékének tagadásában megnyilvánuló gyakorlati állásfoglalást. A háborúnak és a hadseregnek ez az öncélú felfogása ma már elvesztette tömegmozgató erejét. Mind elméleti, mind gyakorlati síkon megdőlt a háború önértékébe vetett hit.

Általánosan elfogadott igazsággá váltak a tudománynak, a háború szükségességének hangoztatásával szemben felsorakoztatott érvei:

1. Nem kell a háború a hősi erények fennmaradása végett. A háború csak alkalom a hősiességre, de nem ősoka a hősiességnek. A hősi erények gyakorlására ilyen alkalmat a béke is szolgáltat. Beszélhetünk a munka hősiességéről, a mindennapi

élet csendes, hangtalan hősiességéről: a hétköznapok gondjaival vívott harcban megmutatkozó élelbátorságról, türeőről, lemondásról, önfeláldozásról. A természettel vívott harc is tehet egy népet keményné, vihartállóvá. Az emberi hősiesség nem a háborúból származik, így azzal nem is tűnhetik el a világból.

2. Nem kell a háború a népek nemesítése végett sem. Nemesít a sport, az erőteljes küzdelem a népi, társadalmi betegségek ellen; az erélyes szociálpolitika, de nem a háború. Hiszen a háború éppen az élettanilag legerőteljesebb emberek sorát ritkítja meg s a satnyábbakat hagyja életben.

3. Nem kell a háború a kultúra fejlesztése végett sem. A modern háborúk majdnem teljesen tönkretették a kultúrát a győzőknél és legyőzötteknél egyaránt és a kultúrát fejlesztő erőket meggyöngítették.

A tudomány érvein kívül az 1914-es világháború gyakorlatilag is átélte igazságát: az emberek lelkében azt a tényt, hogy a háború-adta jó csak elenyésző csekélyesség, a háború által a népek vallási, erkölcsi, társadalmi, gazdasági életében előidézett roszhoz, pusztításhoz képest.

Ma már látja az emberiség, hogy a naturalista „érzületi-militarizmus”-nak a háborút háborúval gyógyító orvoslái módja nem ad megnyugvást a világnak, nem oldja meg gyökerében a háború és béke kérdését. Ha a mai közzgondolkodás a háborúnak és a hadseregnek ezt a naturalista felfogását idejétmúlt téves értékelésnek nyilvánítja is, de nem látja elég világosan és határozottan az ebből az elméletből sarjadt két különböző irányú gyakorlati

állásfoglalás helytelen voltát. A naturalista szemlélet alapján álló „érzületi-militarizmus” ugyanis a hadsereg öncélúságának állandó és erőteljes hangsúlyozásával a katonasággal szemben a keresztyén közfelfogást általában bizalmatlanná hangolta, azt a hiedelmet keltette, hogy a háború okai, a háború kórokozójának hordozói, terjesztői: a katonák. Ez az egyik oka annak, hogy nagyon sokszor még ma is, a katona szóra, mint hívószóra, egyesek lelkében csak a háború képe merül fel, de ez az egyik oka annak is, hogy a katonáskodást egyesek a keresztyén étellel összeférhetetlennek tartják.

Másrészt pedig az „érzületi-militaristák” körében, akik a hazaszeretetet is, naturalista alapon, az ellenség gyűlölete nélkül elképzelhetetlennek tartották, a keresztyénségről alakult ki helytelen s általában a katonák közt még ma is sokszor felbukkanó téves elgondolás. Azt hitték, hogy a keresztyénség csak akkor lehet a nemzeti öntudat, a katonai hivatásteljesítés erőt adó forrása, ha ennek az állandóan az ellenség gyűlöletén kardjátfenő negatív hazaszeretetnek a szolgálatába áll. Ezért volt meg mindig az a kísértés, hogy egyesek a keresztyénséget a naturalista militarizmus fegyverhordozójává, a vad szenvedélyek felkeltésével háborúra tüzelő eszmévé süllyesszék le.

A keresztyén egyház és a hadsereg viszonyába a naturalista militarizmus hibájából belekerült mérgező anyagok csak akkor tűnnek el, ha a keresztyén egyház az íge alapján határozottan, világosan tudtul adja Istennek a hadseregre, a háborúra, a békére vonatkozó megfellebbezhetetlen végzését.

II.

A másik, a háború kérdését emberi erőfeszítéssel megoldani akaró próbálkozás az „eszközi-pacifizmus”; az „örökbéke” eszméjének a megvalósulását különböző eszközök, módszerek alkalmazásával elérhetőnek gondolt világbéke-mozgalom. Ennek a pacifizmusnak a hívei világlátásuk különbözősége szerint próbálták ki csalhatatlannak hirdetett, világbékét teremtő, különféle elgondolásaikat. A naturalista szemléletű pacifisták részben a marxizmusnak a proletáriátus osztályuralmán alapuló eszméjének, részben pedig az imperializmusnak, mint egy nép számára teljes viláгурalmat biztosító elvnek, gyakorlati megvalósulásától várták az „örökbéke” bekövetkezését.

Az idealista talajon álló pacifizmus pedig a művelődés eszméinek elterjedésétől, a szabadverseny elvének az egész világ gazdasági életében való teljes uralomrajuttatásától, nemzetközi bíróság felállításától és a bíróság határozatainak a népek által történő feltétlen elfogadásától remélte a háború teljes kiküszöbölhetőségét.

Azonban akármilyen világnézeti elgondolás hozta is létre a különböző pacifista módszereket, négy dologban teljesen egyetértettek.

1. A magabiztos fölény-adta derülátással hirdette mindegyik, hogy az emberi ész, az emberi erőfeszítés számára „csak idő kérdése” a világ meglévő legnagyobb bajának, a háborúnak, teljes megszüntetése és az „örökbéke”-nek az álmok világából a földre hozatala.

2. A pacifizmus mindegyik formájánál megtalálható a hirdetett elv és a mutatott érzület között tudatosságból vagy tudattalanságból származó különbség. A pacifisták békevágya — kevés kivételtől eltekintve — csak eszköz volt különböző bevallott vagy be nem vallott céljaik elérésére. Nem „érzületi”, hanem csak „eszközi” pacifisták voltak. Miközben az „örökbéké”-ről beszéltek vagy írtak, gyakorlati magatartásuk, életpéldájuk, az önzés, a szeretetlenség, a megnemértés, a gyűlölet terjesztője, a háború magvetése volt.

Így büjt meg a marxisták, kommunisták hirdetett „békeszeretete” mögött a vallott „osztálygyűlölet”, „osztályharc” minden társadalmi rendet felforgató szelleme. Így rejtette el a „szabadkőműves páholy”-ok általános emberszeretettől csöpögő pacifizmusa a tulajdonképpeni célt, a Krisztus-hitnek és a hazaszeretetnek a lelkekből való végleges kiirtását, az istentagadás és a nemzetköziség eszméinek világforgóradalom által történő megvalósulását.

A liberalis-gazdasági pacifizmus is ügyesen rejtette el való célját. Hirdette, hogy csak a szabadversenyben élő nemzetek élhetnek egymással állandó békességben, közben azonban azon volt, hogy a versenyben erősebbnek bizonyuló egyedek és nemzetek a gyengébbeket minél kíméletlenebbül zsákmányolják ki.

Még a világbékét az emberi haladás csodatevő erejétől váró idealista szemléletű humanista pacifizmusban is sok volt a képmutatás. Ennek a hirdetői is legtöbbször nem magáért a békéért vágytak a békére, nem embertársaik szeretete adta kezükbe

mozgalmuk zászlóját, hanem saját egyéni kényelmük, nyárspolgári jólétük, életmódjuk biztosítása volt a tulajdonképpeni cél.

3. Mindegyik pacifista irányú mozgalomnak közös jellemzője a hadseregellenes magatartás is. A világbéke megvalósulásának legfőbb akadályát a katonaságban látták. Ezért minden rendelkezésükre álló erővel, titkös vagy nyílt propagandájukkal arra törekedtek, hogy az egyes államokban a katonai szellemet gyöngítsék, a fegyelmet aláássák, hadseregellenes közhangulat teremtésével az államok fennálló jogrendjét megváltoztassák s így készítsék elő a katonaság nélküli állam eszméjének s — elgondolásunk szerint — ezzel egyúttal az „örökbéke” eszméjének megvalósulását is. Ahol a pacifizmusnak ez a tekintélyt bomlasztó munkája erőre kaphatott, ott sikerült az országot a pusztulás szélére taszítani. Sikerült a világháború végén a nálunk terjesztett pacifista eszméknek is a lelkekben a megadás szellemét tettekre indító erővé fokozni és a gyávává erőtelenített, a bátorságtól, vitézségtől, hazaszeretettől megüresített, félrevezetett, megmetyelizedt katonákkal fegyverüket eldobatni, az önvédelmétől megfosztott nemzetet az állig felfegyverzett ellenség kénye-kedvének kiszolgáltatni, országunkat darabokra tördelteni. Sikerült a „nem akarok katonát látni” végzetes jelszót a nemzet tagjai között jó mélyen meggyökereztetni s hosszú időre a pühaságot, lazaságot jelentő, egyéni kényelmet kereső nyárspolgári szellemet uralkodóvá tenni.

4. A keresztyén egyháznak a háborúról vallott felfogását mindegyik pacifista mozgalom Krisztus

tanítása elferdítésének tartotta. Szerintük az egyház azáltal, hogy a fegyveres erő intézményét elismeri, a hadba induló sereg zászlóját megáldja, militarista állásponton áll s ezért ellenkezésbe kerül a szelidséget, türelmet, megbocsátást, a gonosz elszenvetését hirdető evangéliummal. Ezért az „általános emberszeretet” jelszavával átragasztották a keresztyénség alapvető igazságait, ferde beállításban, helytelen és célzatos értelmezéssel az evangéliomnak egyes — a szeretetre vonatkozó — vonásait kihangsúlyozták s a közgondolkodásban lassan azt a hitet keltették, mintha az igazi keresztyénség ellensége volna minden katonai életformának. A keresztyénséget ilyen módon igyekeztek „emberbarát-eszmé”-vé silányítani és a pacifista elgondolások megvalósításához eszközül felhasználni. Ahol ez sikerült, ott ennek kétirányú következménye lett.

Egyrészt a hadsereg tagjai az ilyen „emberbarát-eszmé”-keresztyénséget nemzetvédő szolgálat teljesítésük gyengítőjének tartották. Ezért voltak a katonák között olyanok, akik a keresztyénséggel, mint a katonai hivatáserkölcssel össze nem egyeztethető eszmével, bizalmatlan vagy ellenséges viszonyba kerültek.

Másrészt pedig a polgári társadalomból kerültek ki olyanok, akik azt gondolták, hogy azzal bizonyíthatják igaz keresztyén voltukat, ha hadsereggelenes felfogást vallanak és a fegyverviselés kötelezettségének teljesítését vagy teljesen megtagadják, mint teszik a szekták hívei, vagy pedig csak kényszerből, mint meggyőződésükkel ellenkező szolgálatot

végzik, lélek nélkül, rabszolga-kötelességből katonáskodnak.

A pacifizmusnak az „örökbéke” elérésére irányuló mindenféle törekvése csődöt mondott. Az elmúlt és a most folyó világháború súlyos pörölycsapásként zúzta össze azt a pacifista ábrándképet, amely magabiztos fölényvel hirdette, hogy az emberi erőfeszítések elegendők arra, hogy a háborút végleg kiküszöböljék az emberiség életéből.

Nemcsak egyes tisztánlátók, hanem a tömegek is kiábrándultak, mind az „érzületi militarizmus”-nak, mind pedig az „eszközi pacifizmus”-nak a háború és a béke kérdésének végleges megoldásában tehetetlennek bizonyult, hirdetett és gyakorolt elgondolásáiból.

De fel kell ismernie az emberiségnek azt az igazságot is, hogy ebben a kérdésben más, új módszerek, eszmék sem hoznának egyebet, csak új kiábrándulást.

Ennek a kérdésnek a tisztán látásához és ebből a tisztánlátásból folyó egyedül helyes gyakorlati magatartáshoz csak akkor jutunk, ha a háború és béke kérdését nem e világ-adta nézőpontból, hanem az Isten-adta ige szempontjából szemléljük és az igének erre a kérdésre vonatkozó parancsait követjük.

III.

A pacifista békekísérletek csődbejutása azt a hitet keltette, hogy a háború kérdésének megoldása előtt a keresztyénség is megtorpant.

A látszat ez lett, de a valóság mást mond.

Csak a saját lététől megüresített, a világ szolgájává lett „eszme-keresztység” bukott meg. Az evangéliomi keresztység, a Krisztus-hitből fakadó élet keresztisége, a valódi keresztiség megoldást adó erőt jelent ebben a kérdésben is.

Ez a keresztiség nem eszme. Nem béke-eszme és nem háború-eszme. Ez a keresztiség a Krisztus-hit élete. Ez az élet pedig nem keveredhet ezzel a világgal. Ez az élet Krisztus országa polgárainak élete. Krisztus országa pedig „nem e világból való”. Ebben az országban Krisztus az egyedüli Úr, itt nincs bűn, nincs békétlenség, itt lehetetlen a háború. Isten országa polgárait egyedül az ige kormányozza. Fegyverre itt nincs szükség.

Igaz, hogy Isten országa nem e világból való és nem e világ szerint való, de ennek a világnak a számára adatott, itt kell elterjednie, megvalósulnia. Keresztiségünknek földön járónak kell lennie.

Itt a földön pedig még bűnvilágban élünk, mert Isten országa még nem jutott teljességre, még nem valósult meg. Ezért a háború, amely Isten országában, a bűn nélkül való világban lehetetlen: itt, mindnyájunk bűne miatt, elkerülhetetlen.

A világon az első hadüzenet Ádám bűnesete volt. Azóta szakadatlanul folyik a harc, a lázadás Isten ellen. Ebben a háborúban mindegyikünk részt vesz a maga önzésével, gyűlöletével. Háborúskodunk nemcsak akkor, amikor kezünkben fegyverrel hadakozunk, hanem akkor is, amikor haragszunk egymásra, amikor a nyelv fullánkjával, az epébe mártott toll mérgével sebezünk egymás lelkét.

Amikor az emberek önzése, gyűlölete összesűrűsödik és szervezett formában kicsapódik, akkor ez a világban dúló állandó, sokszor az udvariasság hazug takarója alatt láthatatlanul meghúzódó harc nyilvánvalóvá válik, megnagyobbodik és előttünk áll, mint pénz-, gazdasági-, világnézeti háború vagy fegyveres összeütközés.

A háborúnak tehát a fegyveres összeütközés csak egyik megnyilvánulási formája és nem a hadsereg-okozta, nem a katonaság-előidézte állapot. Az az ok, ami miatt a háborúnak ez a formája is létezik: a bűn. Ezért a keresztyénség számára a háború elsősorban bűnkérdés. Csak ha így, a bűnnel kapcsolatban vizsgáljuk, értjük meg végzet-szerűségét, elkerülhetetlen szükségességét.

A háború a bűnnel jött a világba és csak a bűnnel együtt múlik ki onnan. Nem tartozik hozzá a teremtés rendjéhez, az ember eredeti állapotához. Csak a megromlott állapot hozta létre. Ezért kiküszöbölhető a világból. Nem hiábavaló reménység az „örökbéke” megvalósulásának a vágya, amint azt az „érzületi-militaristák” hirdették. De nem is emberi elgondolással, erőfeszítéssel megy teljese-désbe ez a vágy, amint azt az „eszközi-pacifisták” gondolták. Ha az evangéliom az eredeti, a bűn nélkül való állapotba teremtheti vissza az egész világot, csak akkor valósul meg a világbéke. Ezt az „új eget és új földet”, amikor „a halál nem lesz többé, sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé” (Jel. 21, 1. 4.), tehát háború sem lesz: csak Isten és nem ember hozza el a világra. Addig pedig, amíg ez az állapot be nem következik,

a háború elkerülhetetlen szükségesség marad. Amíg a bűn hatalom lesz ebben a világban, addig háború is lesz, mint kikerülhetetlen rossz.

Jézus is, amikor azt mondja: „Hallanotok kell majd háborúkról és háborúk híreiről: meglássátok, hogy meg ne rémüljete, mert mindezeknek meg kell lenniök“ (Mt. 24, 6.), akkor a háborút, mint világtörténelmi szükségességet elfogadja, bár nem helyesli.

Mi tehát a háború? Bűneink miatt Isten ítélete rajtunk. Minden, még a legigazságosabb ügyért vívott háborúban is bűneink miatt Isten haragját kell látnunk. Bűneink miatt mindnyájan felelősek vagyunk érte. Ezt a felelősséget senki sem háríthatja át a másokra.

Mindannyiunk bűne miatt, mindannyiunkat büntet vele az Úr. Büntet, mert gyűlöli a bűnt. De büntet azért is, mert bűneink ellenére szeret bennünket, szeret és ezért a fenytéssel jobbulásunkat akarja. Azt akarja, hogy a háború büntetése által mindnyájan megtérjünk, rájöjjünk bűnösségünkre és bűnbánattal, mélységes alázattal elfogadjuk a kereszten számunkra szerzett békességet: a Krisztusban adott kegyelmet.

A keresztyén ember tehát a háborúra másképp, mint bűnbánattal, nem tekinthet; mint a bűn fájának mérgezett gyümölcsét, nem kívánhatja, a gyűlölettel uszító hírverés szolgálatába nem állhat. Ha mégis bekövetkezik a háború, tudja, hogy Isten végzéséből következik be s ezért fölehajtva, alázatosan, mint az Úr akaratát elfogadja és vállalja annak minden feladatát, minden következményét.

Ha azonban a keresztyénség az evangéliom alapján el is ítéli a háborút és azt evangéliom-ellenes életgyakorlatnak tartja, ugyancsak az evangéliom alapján mégsem teheti magáévá a különböző emberi bölcselkedésekből származó békemozgalmaknak a jelen világ jogrendjét elejtő, hadsereg-ellenes felfogását.

A világi hatalom, a világi felsőség, az államhatalom Isten rendeléséből van a világon (Róm. 13, 1—2.). Isten az államot a bűneset miatt a bűnös világ számára rendelte s ezért csak ideigvaló intézmény. Ha egyszer eltűnik a földről a bűn és megvalósul Isten országa, a béke országa, akkor nem lesz rá szükség.

Addig azonban, amíg ebben a bűnvilágban élünk, az államnak Istentől rendelt feladata van. Ezt a feladatot Pál apostol Róm. 13, 4-ben így írja le: „...nem ok nélkül viseli a fegyvert: mert Isten szolgálja, bosszúálló a haragra annak, aki gonoszt cselekszik”.

Az állam a rend fenntartása és a béke biztosítása végett kapta Istentől a fegyver használatának jogát. Így alakult ki Isten rendeléséből az erőszak eszközének intézményes formája: a hadsereg, a nemzet védelmére hivatott legfőbb szervezet.

Isten országában nincs fegyver, mert ott nincs bűn. Ott az erőszak alkalmazására nincs szükség, mert ott egyedül az evangéliom kormányoz. „A keresztyének — írja Luther — önmagukért semmi törvénynek vagy hatalomnak nincsenek alávetve s nincs is szükségük, hogy legyenek. Ámde előbb láss hozzá és tedd a világot keresztyénné, mielőtt

azt keresztyén és evangéliomi módon kormányzod. A hatóság olyan intézmény, amelyre a keresztyéneknek nincs ugyan szükségük, de hasznos és szükséges az egész világnak. Egy egész országot vagy világot az evangéliommal meghódítani és kormányozni olyan vállalkozás, mintha a pásztor istállóba hajtana juhokat, farkasokat, oroszlánokat, sasokat s mindegyiket szabadon hagyná a többi között járni és mondaná: itt legeljete, legyetek szelídek és békések egymás iránt; az istálló nyitva áll, legelőtök van elég, kutyától, bunkótól nem kell félnetek. Itt a juhok békében lennének ugyan s békében legelnének s kormányoztatnák magukat, de nem sokáig élnének s egy állat sem maradna meg a másiktól" (A katonai hivatásról). Ezért tehát, hogy az egyes államok s az államokban az egyes nemzetpolgárok farkasok módjára fel ne falhassák egymást, rendelte az Úr az államhatalmat s adta kezébe az erőszak, a fegyver használatának jogát.

Az állam az isteni gondviselés ténye és eszköze; ezért van létjogosultsága. Ez a helyes evangéliomi államszemlélet oldja fel a keresztyénség és a háború áthidalhatatlannak látszó ellentétét.

Ha Isten ígéjének az államról és az állampolgári kötelességekről adott tanítását figyelmen kívül hagyjuk, akkor élesebb ellentétet, mint a keresztyénség és a háború, nem találunk. Íme:

„A keresztyénség hirdeti Jézus parancsát: az ellenség szeretetét, az igazságunk érvényesítéséről való lemondást, a háború pedig ennek éppen az ellenkezőjét: az ellenség gyűlöletét, pusztítását, jogainknak minden eszközzel való érvényesítését.

Krisztus nem törölte el a *Ne ölj!* parancsát. Ha pedig ez a törvény érvényben van, akkor a háborúnak minden formája, mint Isten akaratának megszegése: bűn. Ezért a keresztyén étellel összeférhetetlen a katonáskodás."

A háborúnak ez a szemlélete Isten akaratának nem a *teljes* kijelentésén, hanem az evangéliomnak csak *rész-igazságain* épül fel; ezért téves és ezért helytelen minden ebből a téves látásból származó gyakorlati magatartás is.

Az evangéliomnak a megtorlást tiltó és az ellenség szeretetét követelő parancsa érvényes minden keresztyénre. Ez igaz. Csakhogy — Luther szerint — „a világ nem keresztyén s a tömeg nem keresztyén, jóllehet mindenki megvan keresztelve s keresztyénnek nevezetik“ (A katonai hivatásról). Mivel tehát a világ nem keresztyén és Isten országa teljesen még nem valósult meg a földön, azért ennek a világnak közösségeiben, az állam életében, az evangéliomnak ezek a parancsai általános törvénnyé nem tehetők. Az emberek, népek együttes életének biztosítása végett szükség van a jőg, a kényszer alkalmazására is. Ha az Isten azt akarja, hogy az emberiség nemzeti közösség formájában éljen, akkor azt is akarja, hogy ez a közösség el ne pusztuljon, hanem mindegyik nemzet a maga hivatását betölthesse, Istentől nyert adottságait, nemzeti sajátosságait zavartalanul kifejthesse. Ezért rendelte az államhatalmat, mint a jog nemzeti közintézményét, ezért adta az állam jogrendjének biztosítása, a nemzetek életjogainak megvédése végett az állami felsőség kezébe a fegyvert, ezért tette

kötelezővé minden állampolgár számára a felsőségnek engedelmeskedést (Róm. 13, 1—7; Tit. 3, 1; 1. Pét. 2, 13, 14.). Az állam fennmaradásának katonai védelem által való biztosítása tehát Isten rendelése, a katonáskodás Istentől nyert hivatás.

Az államnak Istentől rendelt kötelessége a védelmére bízott polgárok életének, vagyonának megvédése. Ha pedig az állam számára fennáll az önvédelem joga, akkor ennek következtében előfordulhat, mint kikerülhetetlen rossznak, a háborúnak az alkalmazása is. A háború tehát Isten gondviselő munkájának egyik eszköze és csak így — Isten akaratából a nemzet életérdekeinek, életlehetőségeinek szükségszerű biztosítása végett — van létjogosultsága. Isten a háborút is, mint bűnt, mint rosszat, a maga szolgálatába hajtja, vele a jókat védeni, a rosszakat büntetni akarja. Amikor tehát egy állam végszükségből, a nemzet fennmaradása érdekében és legnagyobb erkölcsi felelősségének a tudatában háborúba kezd, ilyenkor a hadviselő nép az isteni akarat végrehajtójává válik. Ebben az esetben mindazok, akik fegyvert fognak, azzal a tudattal tehetik ezt, hogy erre az engedelmességre Isten parancsa kötelezi őket.

Erkölcseleg azonban egyetlen állam sem jogosult arra, hogy hódítási vágyból, vagy bosszúvágyból származó háborút indítson. Az ilyen háború emberi akaratból ered és nem Isten akaratát szolgálja s ezért törvénytelen, jogtalan. A háborúnak evangéliumi megítélésénél sohasem a háború módja, támadó vagy védő jellege a döntő kérdés, hanem az ok, ami miatt kezdődött és a cél, ami végett folytatódik.

Emberi megítélés szerint minden háború jogos, amelyik önvédelemből keletkezik és mindegyik jogtalan, amelyik támadó jellegű. De evangéliomi megítélés szerint másképpen áll a dolog. „Sok önvédelmi háború lehet istenellenes erkölcstelenség, míg nem egy támadó háború Isten akaratából folyó szent kötelesség. A rabszolgaság eltörléséért vívott háborúban a támadók részén volt a legteljesebb igazság, míg a védelem a legmélyebb erkölcstelenségből táplálkozott” (Ravasz László).

Ha az állam, a világi felsőség, miután minden más útát-módot hiába próbált meg, végső szükségből a keresztyén vallás szabadságának, a keresztyén erkölcsi értékeknek a megvédéséért vagy hazánk s benne családunk, gyermekeink, tűzhelyeink, munkánk, művelődésünk védelmére háborút indít, akkor ez a háború — tekintet nélkül arra, hogy támadó vagy védő jellegű — egyaránt a béke ügyének s ezért Isten akaratának szolgálatában áll, ezért kötelességszerű, erkölcsi jogosultságú. Egyesek teljesen tévesen hivatkoznak Máté 26, 52-re — „akik fegyvert fognak, fegyverrel kell elveszniök” — amikor abból a fegyverfogás, az önvédelem általános tilalmát olvassák ki. Jézus itt csak a tényt állapítja meg: aki sebet oszt, legyen készen rá, hogy kap is sebet. Jézus nem él az önvédelem jogával és Péter kirántott kardját visszadugatja a hüvelybe. Ezt azonban nem tekinthetjük általános leszerelési parancsnak. Ezzel csak azt akarja kijelenteni, hogy ő nem élhet az önvédelem jogával, mert őt a fegyveres önvédelem messiási hivatásának, a kereszthalál vállalásának teljesítésében akadályozná meg.

Azért mondja tovább Péternek Máté 26, 53-ban : „Avagy azt gondolod-é, hogy nem kérhezném most az én Atyámat, hogy adjon ide többet tizenkét sereg angyalnál ?”

De már az a tény is, hogy Péter fegyvert viselhetett, mint Jézus tanítványa (máskülönben nem ránthattott volna kardot), mutatja, hogy Jézus nem tette általánosan kötelezővé a fegyvertilalmat.

A fegyverhasználat jogát, mint e bűnös világ jogrendjének adottságát, tényként elismerte. Ezt mutatja Pilátusnak adott felelete is: „Ha az én országom ebből a világból való volna, az én szolgálaim vitézkednének, hogy át ne adassam a zsidóknak. Ámde az én országom nem innen való” (Jn. 18, 36.). Mit mond itt Jézus? Azt, hogy az Isten országában nincs, de a földi országban van szükség fegyverre, ott az evangéliom az egyedüli kormányzó hatalom, itt pedig nélkülözhetetlen a jog. A keresztyén egyház, mint a Krisztusban hívőknek, Isten országa polgárainak közössége, az evangéliommal kormányoztatja magát, nincs szüksége fegyverre, elítél és bűnnek tart minden háborút. Ámde az ember Isten rendelkezéséből valamelyik földi országnak is polgára. Ezért köteles elismerni az állami feisőség ama jogát, hogy a békességet, rendet — ha másképp nem sikerül — erőszakkal, fegyverrel is fenntartsa. Az állami hatalom e jogát Jézus határozott parancsban is elismerteti Mt. 22, 21-ben: „Adjátok meg, ami a császáré, a császárnak és ami Istené, Istennek.”

E parancs lényegét legvilágosabban Luther fogalmazta meg így: „Isten kétféle felsőséget rendelt

az emberek fölé: egy egyházit, az ő szent ígéje által, ez fegyvernélküli. Ennek segítségével legyenek az emberek kegyesek és igazuljanak meg, hogy az örök életet elnyerhessék. Ezt szent ígéje által eszközli, amelyet a lelkészekre bízott. A másik felsőség a fegyveres világi hatalom, amelynek feladata, hogy általa mindazok, akik nem akarnak az örök életre méltókká lenni, a világi hatalom által kényszeríttessenek erre fegyverrel. Ámbár nem ezé az örök élet jutalma, Isten mégis fenn akarja tartani, hogy béke legyen az emberek között. Így tehát Isten mindkettőnek igazsága, testi-lelki alapítója, ura, mestere, elősegítője és jutalmazója és nem emberi rend és hatalom foglaltatik bennük, hanem csupa isteni dolog.

A keresztyének, mint ilyenek, persze hogy nem harcolnak, mert lélek szerint csak Krisztusnak vannak alávetve. Azonban test és vagyon szerint a világi hatalomnak is alattvalói és kötelesek neki szót fogadni. Ha tehát a világi felső hatalmasság, harcra szólítja őket, merő engedelmességből kell harcolniok. De nem mint keresztyének teszik ezt, hanem mint test és vagyon szerinti alázas és engedelmes tagjai a felsőbbségnek. Azért, ha küzdenek, nem magukért, sem nem jószántukból, hanem a felsőbb hatalmasság iránt való engedelmességből és annak szolgálatára teszik" (A katonai hivatásról).

A Szentírás sehohsem ad isteni parancsot az államhatalom fennálló jogrendjének megtagadására, felforgatására, a hadsereg intézményének megszüntetésére.

Keresztelő János a fegyvert a hozzáforduló vi-

tézekkel nem tételi le. Nem mondja nekik, hogy Krisztus követői csak akkor lehetnek, ha eldobják fegyverüket, otthagyják katonai szolgálatukat. A fegyvert meghagyja kezükben, csak arra ad utasítást, hogy milyen lélekkel viseljék azt (Lk. 3, 14.).

Jézus nem követeli, hogy a kapernaumi százados tisztli állásáról lemondjon, ha az ő tanítványa akar lenni (Mt. 8, 5–13.).

Péter apostol sem támasztott ilyen igényt Cornélius századossal szemben (Csel. 10, 48.).

Jézus meghagyja a fegyvert az állami hatalom kezében, elfogadja használatának s ezzel együtt a háború lehetőségének a tényét.

Jézus nem abban látta hivatását, hogy az államoknak új, a külső életet szabályozó jogrendjét megváltoztassa, hanem abban, hogy Isten országát itt a földön elterjessze és a lelkeket megújítsa. Nem új törvényeket, hanem új lelket adott a világnak. „Ő a szeretet érzületét és a szív tisztaságát kívánta. Ezt az érzületet azonban, amelyet az ő lelki országa tagjaitól megkíván, bensőleg megőrizhetjük és meg is kell őriznünk, ha mint állampolgárok külső életünkben az állam intézkedéseihez szabjuk is magunkat” (dr. Luthardt K. E. : A keresztyénség erkölcs-tanáról).

„A katonáskodás, mint külső cselekvés, nem keresztyén, de nem is keresztyéntelen, hanem jog-szerű, mert az állam rendje követeli. De az a lelkület, amellyel viselem és használom a fegyvert, lehet keresztyén vagy keresztyén ellenes” (Luthardt, i. m.). Az evangéliom azt kívánja a hadbavonuló keresztyén embertől, hogy keresztyén lelkületét ne

felejtse otthon, a harc hevéken is vessen el magától minden gyűlöletet, gyakoroljon szeretetet, ne a háborúért, hanem a békéért harcoljon. Ne az ellenség gyűlölete, hanem hazája megvédésének önfeláldozó szeretete képesítse őt a legnagyobb hősiességre, a legbátrabb helytállásra. Ne az ellenség könyörtelen gyilkolása, hanem csupán harcképtelenné tétele jelentse a keresztyén katona számára a harc célját, lényegét.

A katonai szolgálat, a fegyveres honvédelem így lesz egyik legmagasztosabb formájává a *legnagyobb szeretetnek*, amellyel valaki életét adja az ő barátaiért (Jn. 15, 13.).

A háború az állami élet keretében így válik az embertársaink és hazánk javára, védelmére szolgáló szeretet tényévé s így láthatjuk meg benne a láthatatlan Isten cselekvését, gondviselő munkájának egyik eszközét.

Így kerül az „érzületi militarizmus” és „eszközi pacifizmus” csődbe jutott emberi bölcselkedései helyébe az „érzületi pacifizmus” és az „eszközi militarizmus”, mint a háború és a béke kérdésében a keresztyénségnek a belső érzületet és a külső cselekvést Isten akarata alapján, tiszta valóság-látással meghatározó állásfoglalása.

A háborúnak, katonáskodásnak ez az evangéliomi szemlélete tükröződik Luthernek ezzel a kérdéssel foglalkozó írásaiban, ezt az igazságot vallja a református keresztyénség is hitvallási iratai alapján. Luther a következő tömör meghatározását adja a háborúnak *A katonai hivatásról* írott munkájában: „Ha nem is látszik a szeretet művének a gyilkolás,

a pusztulás, úgy hogy együgyü ésszel valaki azt gondolhatná, hogy nem keresztyéni dolog, nem is illik keresztyén emberhez: való igazában az mégis a szeretet műve. Mert valamint a jó orvos, ha a kórság oly nagy és veszedelmes, hogy kezet, lábat, fület kell elmetszenie vagy feláldoznia, hogy a testet megmentse, (ha az ember csak a levágott tagot tekintli) szörnyűséges kegyetlen embernek látszik; de viszont, ha az ember azt a testet tekintli, amelyet ilyen módon meg akar menteni, igaz valónak bizonyul, hogy derék, hűséges ember. Hasonlóképpen, ha a katona munkáját nézem, ahogy szörnyű nyomorúságnak az okozója, úgy gondolom, mintha nagyon is nem keresztyéni cselekedet volna és éppenséggel nem a szeretetnek műve; de ha azt nézem, hogy miképp védelmezi a jókat, megment házat, jószágot, becsületet és békességet, akkor kitűnik, hogy ilt is azért metszenek le egy-egy lábat, hogy az egész test el ne vesszen. Mert ha a kard meg nem védelmezné és meg nem tartaná a békét, a békétlenség által kellene minden földi dolognak elpusztulnia.

Azért hát a katona hivatását is férfias szemekkel kell nézni, hogy miért öldököl és akkor magától be fog bizonyosodni, hogy a katona hivatala egymagában véve isteni hivatal, amely épp oly szükséges és hasznos az emberiségnek, akár az evés, ivás vagy más cselekvés.

Ha egyesek ezzel a hivatallal visszaélnék, ok nélkül, merő könnyelműségből öldökölnék és háborúskodnak, az nem a hivatalnak, hanem az embernek a bűne."

A reformátusok egyik hitvallási irata, a II. Helvét Hitvallás így ír a háborúról: „Ha szükséges volna, hogy (az állami felsőség) a nép jólétét haddal mentse meg, ám indítson hadat az Úr nevében, de csak akkor, ha előbb minden módon békességre törekedett és másképpen nem tarthatja meg övéit, hanem csakis a háború által. És midőn a hatóság hitttel ezeket cselekszi: e valóságos jó cselekedettel Istent dicsőíti és áldást nyer tőle... Kárhoztatjuk az újrakeresztelkedőket (anabaptistákat), akik miként tagadják azt, hogy keresztyén ember hatósági tisztet teljesíthet, akképpen azt is tagadják, hogy a hatóság jogosan büntelhet halállal, vagy hogy háborút is folytathat, vagy hogy a hatóság előtt esküt kell tenni...“ (XXX. 2. 3.)

A hadsereg tehát a bűnös világban a jogrend biztosítása és védelme végett Isten által rendelt intézmény. Az ellene való lázadás, izgatás Isten akaratába ütközik.

A keresztyén ember az „eszközi militarizmus“ híve. Vagyis vallja a hadseregnek, mint az állam védelmét szolgáló eszköznek a szükségességét, a katonáskodásnak Isten akaratából rendelt kötelelességszerűségét, a háborúnak, mint a közösségi, állami élet kényszerűségből gyakorolt önvédelmének Isten akaratában nyugvó jogosultságát.

Nem lehet azonban a keresztyén ember sohasem a háborút önértéknek tartó, háborúért lelkesedő, a hadseregben öncélú, csak a háborúért fennálló intézményt látó „érzületi militarista“.

Ezek szerint tehát, ha az állam parancsára harcra hív a kürt szava, akkor kötelelességből enge-

delmeskedünk és hazánk védelmében *Isten iránt való félelemből* és nemzetünk iránt érzett szeretettől indítva harcolunk. Harcolunk, nem azért, mert gyűlöljük az ellenséget, nem azért, mert lelkesedünk a háborúért, hanem azért, mert szeretjük a hazánkat; azért, mert Isten akaratából, az Ő kezéből, országunk védelmére, mint elkerülhetetlen szükségességet, elfogadjuk a háborút is. Elfogadjuk, mint kényszerűséget és előtte fölelhajva, bűnbánattal, ítéletét rajtunk érezve, de ehhez a kötelelességteljesítéshez is tőle nyert erővel védjük kemény helytállással országunkat.

A keresztyénség tehát nem üti ki a kézből a kardot, csak átnemesíti annak használatát. Nem arra biztat, hogy örülj, ha kardot ránthatsz, hanem arra kötelez, hogy ha háborúba kell keverednünk, akkor nem a magunk, hanem az Úr erejében bízva és az ő döntését elfogadva teljesítsük hazánk iránt nemzetvédő feladatunkat. A keresztyénség nem lázít a hadsereg ellen, mert jól tudja, hogy hadsereg nélkül erőtlen, fegyelmetlen tömeg a nemzet, kiszolgáltatva más népek préda-éhségének. Jól tudja, hogy a pacifizmus, fegyver nélkül, hazát ölő méreg.

De tanítja azt is, hogy a hadsereg sohasem lehet öncélú, hanem mindig eszközi jelentőségű intézmény. Amint ezt a magyar katona „honvéd” elnevezése nagyon helyesen értelmezi is. Tanítja a keresztyénség a külső erő szükségességét, de hirdeli azt is, hogy ez az erő magában nem elégséges. Csak az a hadsereg lesz igazán erős védője a nemzetnek, csak az a nép válik igazán katonanemzetté, amelynek tagjai „fel vannak szerelve a

bűn elleni harcra is a saját életükben s ezt a harcot Krisztusba vetett hittel, Krisztus megváltó erejével vívják is" (Makkai S.).

Hogy a keresztyénségnek ez a tanítása a háborúról, a fegyverviselésről nem elmélet, hanem adott esetben életté válható valóság lehet, jelenleg éppen a finnek példája mutatja. Hívő nép és katonanép. És íme: a hívő nép nem szaladt pacifista álmok után, nem kereste a háborút, de már a tízéves gyermekek is megtanították a fegyverfogásra s így készültek fel arra, hogyha végső szükségből hazájukat kell védeniök, akkor ne csak szép szóval próbálják földjüktől az ellenséget távoltartani.

Íme a katonanép, amely bátorságához, kemény helytállásához hite által az Úrtól kéri az erőt. A puskaropogásban gyakran felcsendült a katonák ajkáról az „Erős várunk nekünk az Isten" kemény, harcos lelket formáló éneke.

IV.

A keresztyénség elfogadja a háború kénytelenségét, de ezzel nem adja fel a harcot a békéért. Ámde a békéért — mert a háborút bűnnek tartja — nem emberi erővel, hanem a bűn legyőzésére egyedül képes isteni erővel, az evangéliommal, az ígével küzd.

Az evangéliomi keresztyénséggel ezért összeegyeztethetetlen az a felfogás, hogy az egyház a béke érdekében külpolitikai hivatást töltsön be s ezáltal a politika útvesztőiben bukdácsolva elve-

szítse híveiben az egyház mindenk fölött álló, politikai érdekek szerint nem igazítható, egyedül örökkévaló értékeket szolgáló hivatásába vetett hitet. A béke érdekében nem a világ útján, hanem csak az evangéliom útján járhat. Az egyház legfőbb feladata az íge hamisíthatatlan hirdetése és nem a liberalis-humanista békemozgalom terjesztése.

Először is hirdetni kell Krisztusnak ezt a parancsát: „Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek”. Hirdetni kell, hogy az egész világ ráeszméljen arra, hogy Krisztus nélkül a békét meg nem kaphatja. Krisztus nélkül nem tudják a népek egymást szeretni, nem tudnak egymásnak megbocsátani, egymás iránt nagylelkűséget, igazságszeretetet tanúsítani, nem tudnak egymás mellett állandóan békében élni. Nem tudnak, mert nincs erejük hozzá, mert Krisztus nélkül képtelenek erre.

Avagy képesek voltak-e erre Trianonban annak idején a győztes „békeparancsnokok”? Nem tudtak békét adni a világnak, mert nem Krisztus lelke íratta velük alá a békeokmányokat. Minden emberi erőlködésből fakadó békekísérlet csődöt mondott és csődöt mond ezután is. Fel kell hagyniok az embereknek azzal a téves ábránddal, hogy ők megszerzik a békét. A békét nem az ember szerzi meg, hanem Isten adja a kereszten. A kereszttel által békült meg a bűnös világgal. Nincs más lehetőség: ezt a Krisztusban felajánlott békét hittel el kell fogadniok a népeknek. Meg kell térniök és Krisztus uralma alá kell állniok.

Csak bűneiket meglátó, megbánó és magukat teljesen Isten uralma alá helyező, újjászületett népek

nyerhetnek békességet. Csak Krisztuson keresztül, Krisztus által juthatnak a népek egymással olyan közelségbe, hogy egymást szeretni is tudják.

Azt mondja az ígé: „Mindaz, aki szereti a szülőt, azt is szereti, aki attól született” (Jn. I. 5, 1.). a testvért. A népeknek először Istent, a közös Atyát kell szeretniök, hogy általa egymásnak testvérei lehessenek.

A keresztyénség nem az általános emberszeretet eszméjének hirdetése, hanem a Krisztus-hitből fakadó testvérközösség életének az élése.

Csak a Krisztus uralma alá került népek tekintik nem véletlen esetlegességnek, nem is jó üzletnek, hanem Istentől kapott megbízatásnak, ajándéknak, feladatnak nemzeti létüket. Csak ezek tekintik a nemzeti hivatástudatot nem kívülről, hanem felülről adottnak. Csak ezeknek a Krisztushívő népeknek nő a hivatástudatuk a maguk értékeinek szeretetén, ismeretén, ezeknek az értékeknek a fejlesztésén és nem más népek gyűlöletén, letiprásán. Jézus szerette népét anélkül, hogy gyűlölte volna a többit.

Csak a Krisztus-hit világánál ismerik fel a népek azt az evangéliomi igazságot, hogy az egész emberiség egy nagy élő test, a népek ennek a testnek a tagjai és ha ennek a testnek bármelyik része beteg, nyugtalan lesz miatta az egész test; ha csonka, levágott lesz egyik tag, béna lesz maga az egész test is.

Kérdezzük, hogy mit tegyünk a béke érdekében? Szereljünk le. Vessük el a sötétség, a test cselekedeteit. És szereljünk fel. „Járjunk a lélek szerint és a test cselekedeteit véghez ne vigyük” (Gal. 5,

16.). Ne legyünk bosszúállók, irigyek, gyűlölködők, hatalomvágyók, gyilkosok, hitszegők. Ezek a test cselekedetei (Gal. 5, 20—21.).

Vetkezzük le az ó-embert és öltüzzük fel az új-embert!

Érezzünk felelősséget a békéért is külön-külön a magunk megtérése által, amint felelősséget kell éreznünk a háborúért is bűneink miatt.

Röviden: legyünk keresztyének ebben a bűnös világban! Engedjük, hogy Isten országa „bennünk legyen” és általunk terjedhessen. Ha bennünk lesz, akkor beleépül ebbe a világba is. Akkor mint keresztyének, nem engedjük, hogy bármikor is vakrémület legyen úrrá a népek között, mert hirdetjük, hogy Isten az egymást pusztító világ felett is a helyén van és mindannyiunk sorsát kezében tartja. Ezért ellene kell szegülnünk az igazság alapján minden hazudozási kísértésnek. Szembe kell szállnunk a gyűlölet hírverésével és arra kell rámutatnunk, hogy az ellenség is Isten hatalmában van s mindnyájan — ellenség és jóbarát, valamint magunk is — bűnös emberek vagyunk.

Küzdjünk állandóan, lankadatlanul a bennünk levő bűn ellen Isten ígéjével; reménykedjünk rendületlenül, hogy Isten ígérete egyszer valóra válik és eljön a béke országa, amelyért naponta így imádkozunk: „Jöjjön el a Te országod!” Reménykedjünk, hogy egyszer eljön ez az ország, ahol Isten ígérete szerint „nép népre kardot többé nem emel és hadakozást többé nem tanul” (Ésa. 2, 4.). Keresztyén ember tehát sohasem „eszközi pacifista”, sohasem emberi erőlködésektől várja a világbékét,

hanem mindig „érzületi pacifista“, aki a Krisztusban adott békességet lelkében megtapasztalta és ezt a békességet szeretet-érzületté, belső magatartássá tette.

A mi nemzetünk ma még csak szemlélője a háború ítélelidejének. De azért tudnunk kell, hogy számunkra ez a nyugalom „kegyelmi“ idő lehet, rövid és utolsó alkalom nemzeti bűneink meglátására, megbánására és a számunkra is adott kegyelem megragadására. Ma kell és nem holnap megszívlelnünk az íge tanítását: „Áron is megvegyétek az alkalmatosságot, mert az idők gonoszak“ (Ef. 5, 16.).

Ragadjuk meg Isten felénk nyújtott kezét, fogadjuk el tőle Krisztusban a mi békességünkre is adott ajándékot! *Legyünk az ő megtért népe!* Tusakodjunk imádságunkban azért, hogy sokat próbált népektől távoztassa el a háború rémét.

De legyünk készen mindenre. Legyünk készen arra is, hogy az Úr, az igazságos Isten bennünket arra kényszerített, hogy mindazt, amit ő egybeszerkesztett, de emberi gonoszság elválasztott, fegyverrel szerezzük vissza. Legyünk lelkileg az ígével, testileg fegyverrel felszerelve arra, hogy ha Isten végzéséből államunk vezetői úgy parancsolják, hazánk védelmében, erőszakkal széttépett ősi területeink visszaszerzésében is hűségesen megállhassuk helyünket. Legyünk keresztyén magyarok, akik Istennek engedelmeskedve, hazájukat szeretve egy akarattal vallják az íge igazságát: „Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért“ (Jn. 15, 13.), vagyis nemzetéért.

(A soproni evang. teológiai fakultáson 1940 március 3-án tartott előadás.)

ZMKA

Nyilt könyvtár

7135106

4590

3-

GARAB JÓZSEF

KÖNYVNYOMDAJA

— Cegléd —

50.